

Dorota Miśkiewicz

Uniwersytet Szczeciński

Fundusze strukturalne Unii Europejskiej jako źródło wzmacniające atrakcyjność inwestycyjną województwa zachodniopomorskiego w latach 2004-2014

Streszczenie:

Przystępując do Unii Europejskiej Polska została objęta celem 1 wspólnotowej polityki regionalnej wspieranie rozwoju i strukturalnego dostosowania regionów słabo rozwiniętych. Cel ten jest współrealizowany z funduszy strukturalnych oraz z funduszu spójności. Zadaniem funduszy strukturalnych jest wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów UE. W ten sposób wpływa się na zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej Unii. Fundusze kierowane są do tych sektorów gospodarki i regionów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w UE. Polityka strukturalna i fundusze mają pomóc władzom centralnym i regionalnym słabiej rozwiniętych regionów w rozwiązaniu ich najważniejszych problemów gospodarczych.

Słowa kluczowe: fundusze strukturalne, atrakcyjność inwestycyjna, gmina

Wprowadzenie

Polska, wstępując do Unii Europejskiej w maju 2004 r., przyłączyła się do realizacji wspólnotowej polityki spójności, mającej na celu przede wszystkim promowanie zrównoważonego rozwoju całego terytorium ówczesnej UE-25, poprzez działania zmniejszające dysproporcje w poziomach rozwoju jej regionów, a tym samym do wzmocnienia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej Wspólnoty. Odpowiednie ukierunkowanie działań realizowanych w ramach polityki spójności oraz dzięki wsparciu finansowemu Funduszy Europejskich, Polska ma szansę na odrobienie zaległości rozwojowych oraz na znaczne przyspieszenie procesów zmierzających do osiągnięcia konwergencji z innymi krajami Wspólnoty. Polityka regionalna Unii Europejskiej opiera się na wspomaganie potencjału gospodarczego regionów poprzez wyrównywanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru Wspólnoty Europejskiej. Realizację tak postawionego celu umożliwi kierowanie ze wspólnego budżetu UE finansowego wsparcia do regionów, w tym do mikroregionów, w których warunki życia oceniane za pomocą różnorodnych wskaźników odbiegają negatywnie od średniego poziomu całej UE. W Polsce problem zmniejszenia różnic w rozwoju i poziomie życia pomiędzy mikroregionami dotyczy również wyrównywania dysproporcji rozwojowych na obszarach miejskich i wiejskich. Najważniejszymi instrumentami finansowymi polityki regionalnej UE, wpływającymi na wzrost konkurencyjności gmin, są fundusze strukturalne Unii Europejskiej. Jednym ze sposobów zwiększania szans rozwojowych mikroregionów, jakimi są gminy na obszarach wiejskich, jest poprawa ich atrakcyjności. Atrakcyjność to jedno z najważniejszych zagadnień wiążących się z rozwojem regionalnym i lokalnym.

Jednym z czynników atrakcyjności regionu jest umiejętność korzystania z funduszy strukturalnych UE, traktowanych jako bodziec i szansa dla wszystkich uczestników zaangażowanych w rozwój regionalny. Pozyskane fundusze unijne mogą być bowiem przeznaczone na rozwój pozostałych sfer życia danej jednostki samorządowej. Do fundamentalnych czynników rozwoju gospodarczego Polski należą zasoby oraz czynniki instytucjonalne, które przyczyniają się do rozwoju regionalnych struktur gospodarczych. Kategoria zasobów determinujących rozwój gospodarczy kraju obejmuje: kapitał ludzki i społeczny, wiedzę i innowacyjność, kapitał trwały i finansowy, zasoby materialne, poziom jakości i sprawności działania administracji publicznej oraz zdolność do zarządzania rozwojem przez instytucje.

Celem artykułu jest przybliżenie specyfiki wpływu i znaczenia funduszy strukturalnych na poziom atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa zachodniopomorskiego. Można zadać pytanie, czy wdrażane przez różne podmioty środki funduszy strukturalnych w znacznym stopniu wpływają na atrakcyjność inwestycyjną gmin województwa zachodniopomorskiego? Przedmiotem badań są gminy województwa zachodniopomorskiego w okresie wdrażania środków UE 2004-2013.

Fundusze strukturalne i ich znaczenie dla atrakcyjności inwestycyjnej

Jednym z istotnych aspektów funkcjonowania układów lokalnych są stojące przed władzami samorządowymi wyzwania w zakresie wyboru oraz wykorzystania instrumentów i narzędzi polityki rozwoju lokalnego i regionalnego, które spowodują podniesienie poziomu atrakcyjności inwestycyjnej jednostek samorządu terytorialnego. W grupie tych narzędzi wskazuje się finansowe instrumenty europejskiej polityki regionalnej, zwłaszcza w postaci funduszy strukturalnych UE. Kształtowanie atrakcyjności inwestycyjnej JST z wykorzystaniem funduszy strukturalnych Unii Europejskiej jest istotnym problemem poznawczym z uwagi na fakt, iż poziom atrakcyjności inwestycyjnej JST, w tym gmin ma bezpośredni wpływ na zdolność konkurencyjną tych jednostek oraz na proces pozyskiwania inwestorów, a zatem na proces pozyskiwania krajowego i zagranicznego kapitału finansowego.

M. Nowicki definiuje atrakcyjność inwestycyjną jako zdolność danego obszaru do przyciągania inwestorów. O atrakcyjności inwestycyjnej danej gminy najczęściej decyduje kombinacja czynników. T. Kalinowski twierdzi, że za atrakcyjne inwestycyjnie uznaje się te lokalizacje, które charakteryzują się optymalną ich kombinacją z punktu widzenia inwestora, a każde przedsiębiorstwo, bądź podmiot gospodarczy poszukuje miejsca do prowadzenia swej działalności, które w najlepszy sposób będzie zaspokajało jego potrzeby. Miejsce to musi odznaczać się najwyższymi walorami użytkowymi lokalizacji dla prowadzonej działalności. Potencjalni, zagraniczni inwestorzy badając atrakcyjność inwestycyjną krajów czy regionów pod względem możliwości lokowania ich kapitału, biorą pod uwagę następujące czynniki: sytuację ekonomiczną, sytuację polityczną i społeczną, regulacje prawne, przestrzenny system organizacyjny. Można zatem stwierdzić, że o atrakcyjności inwestycyjnej decydują w głównej mierze dwie grupy czynników: gospodarcze (stan gospodarki i perspektywy jej rozwoju) oraz prawne, dotyczące podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Każda jednostka samorządowa dąży do uzyskania przewagi konkurencyjnej pod względem atrakcyjności inwestycyjnej. Jest to szczególnie istotne w warunkach ciągłej presji podnoszenia jakości i ilości usług świadczonych przez samorządy. Wysiłek inwestycyjny gminy, w tym zdolność do gromadzenia i wydatkowania funduszy budżetowych jest jednym z czynników wpływających na atrakcyjność inwestycyjną jednostki. Zdolność gminy do celowego wydatkowania środków publicznych zależy od jej samodzielności finansowej, czyli udziału dochodów własnych jednostki w jej dochodach ogółem.

Jednym z czynników wzmacniających atrakcyjność JST jest umiejętne alokowanie funduszy strukturalnych UE, traktowanych jako bodziec i szansa dla wszystkich uczestników zaangażowanych w rozwój regionalny. Fundusze strukturalne UE mogą być bowiem przeznaczone na rozwój pozostałych sfer życia danej jednostki samorządowej, a w szczególności na rozwój szeroko rozumianej infrastruktury społecznej i gospodarczej. Niewątpliwie wyrazem wpływu finansowania funduszy strukturalnych w sferze infrastruktury gmin, jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez atrakcyjne działki budowlane, rekreacyjne, wzrost wpływów z tego tytułu do budżetu gminy, a w konsekwencji większa samodzielność finansowa gminy i potencjalnie szerszy zakres inwestycji możliwych do realizacji w przyszłości. Należy jednak podkreślić, że pełne wykorzystanie tego potencjału wymaga całego szeregu innych działań (promocyjnych, marketingowych, ekonomicznych itp.).

Inwestycje infrastrukturalne, szczególnie dotyczące infrastruktury technicznej stanowią warunek sine qua non dla poprawy atrakcyjności inwestycyjnej, konkurencyjności, wzrostu ekonomicznego i zrównoważonego rozwoju gmin. Wytworzone w ramach projektów infrastrukturalnych produkty zawsze są wymiernym rezultatem pozytywnych efektów wdrażania funduszy strukturalnych. Techniczne uzbrojenie terenu jest osiągnięciem pewnego „startowego poziomu inwestycji”.

Fundusze strukturalne przyczyniają się do budowy atrakcyjności inwestycyjnej gmin, występują często jednak uwarunkowania, które dla wielu gmin miejskich, wiejskich i miejsko-wiejskich są trudne do wykonania. Z reguły są to kryteria strategiczne, z góry narzucone do spełnienia, bez możliwości ich ominięcia. Częstym takim kryterium są stawiane w tym ograniczenia finansowe. Gmina, która nie kwalifikuje się w ramy danego kryterium, nie może zostać beneficjentem środków z funduszy strukturalnych i tym samym zostaje wyłączona z dostępności do finansowania z takiego źródła. Innym ważnym kryterium, są progi wkładu własnego, jaki każdy beneficjent musi wykazać podczas realizacji projektu. Progi te, w zależności od programu są różne i wahają się w przedziale od 50% do 15% kosztów kwalifikowanych. Symbolicznymi kryteriami (ale występującymi) są także uwarunkowania terenowe, czyli położenie gminy, jej charakterystyka (wiejska, miejska, miejsko-wiejska) zaludnienie, wskaźnik bezrobocia, wysokość budżetu, dochód gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wiele wymogów, jakie są określone w dokumentach strategicznych przez Komisję Europejską sprawia, że możliwości podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej przez gminy warunkowane są szeregiem kryteriów, które jednostki te muszą spełnić.

Środki UE ulokowane w programach operacyjnych są jedyną z nielicznych szans na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej przez JST województwa zachodniopomorskiego. Wiele gmin nie jest w stanie wyłącznie z własnych funduszy realizować nowych inwestycji i nowej infrastruktury tworząc przy tym dogodne warunki budowie atrakcyjności inwestycyjnej. Gminy województwa zachodniopomorskiego nie zostały objęte dotychczas badaniem pod kątem oceny zależności zachodzących między wykorzystaniem funduszy strukturalnych UE i ich wpływem na ich atrakcyjność inwestycyjną. W analizach nad problematyką atrakcyjności inwestycyjnej nie dokonano dotąd selekcji przedsięwzięć finansowanych z funduszy strukturalnych UE i oceny ich wpływu na atrakcyjność inwestycyjną gmin województwa zachodniopomorskiego.

Dotychczasowe wyniki wdrażania funduszy strukturalnych i ich wpływ na atrakcyjność inwestycyjną regionu

Fundusze strukturalne to przeciętnie od 4% do 6% PKB kraju, mają więc wpływ na funkcjonowanie krajowego systemu instytucjonalno-finansowego. Także w Polsce – pod presją konieczności wydatkowania znaczących środków strukturalnych – proces zmian systemu finansów publicznych i administracji postępuje. Fundusze strukturalne, były także dobrze wydatkowane przez regiony Polski. Na tle 16 województw pod względem absorpcji funduszy unijnych, województwo zachodniopomorskie w 2006 roku zajmowało 8 miejsce, (patrz. tab. nr 1), w 2014 r. zajmowało miejsce 7 (patrz tab. nr 2). Taki stan pokazuje na przełomie 10 lat poziom wdrażania środków UE w województwie zachodniopomorskim i potrzeby jakie niesie region w temacie inwestycji infrastrukturalnych. Utrzymany poziom na tym samym stopniu (z odchyleniem +/-1pkt.) daje możliwość rozwoju regionu, nie jest jednak wystarczająco wykorzystany w skali potrzeb infrastruktury.

Nazwa województwa	Udział procentowy
dolnośląskie	1,57
opolskie	3,72
świętokrzyskie	4,04
lubuskie	4,35
łódzkie	4,62
śląskie	4,66
podlaskie	5,36
zachodniopomorskie	6,03
pomorskie	6,09
podkarpackie	6,24
kujawsko-pomorskie	6,36
lubelskie	6,50
małopolskie	8,74
warmińsko-mazurskie	8,79
wielkopolskie	11,14
mazowieckie	11,79
Razem	100,00

Tabela 1. Absorpcja funduszy unijnych w podziale na województwa (w zł) (wg. stanu na koniec 2006)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów Ministerstwa Finansów.

Nazwa województwa	Udział procentowy
opolskie	11,7
lubuskie	15,00
świętokrzyskie	16,8
podlaskie	17,0
kujawsko-pomorskie	23,4
warmińsko-mazurskie	25,1
zachodniopomorskie	28,1
lubelskie	35,6
pomorskie	36,2
śląskie	39,0
wielkopolskie	39,2
łódzkie	39,2
podkarpackie	41,0
małopolskie	44,3
dolnośląskie	55,4
mazowieckie	91,6

Tabela 2. Absorpcja funduszy unijnych w podziale na województwa (w zł) (wg. stanu na koniec 2014)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, na podstawie raportu Polska w UE 2004-2014.

Przez okres 10 lecia, województwo zachodniopomorskie utrzymało się na średnim poziomie absorpcji funduszy strukturalnych. Mimo wzmożonej aktywności inwestycyjnej, poziom wdrażanych środków UE został na tym samym stopniu. Potencjał geograficzny województwa, nie sprostał wyzwaniom i konkurencji innych regionów, które zwiększyły swoje pozycje w rankingu o kilka punktów. Główną część dofinansowania projektów UE w województwie zachodniopomorskim stanowią projekty finansowane z PO Infrastruktura i Środowisko - ponad 50%. Prawie jedna trzecia środków pochodzi z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego (31,1%). Ponad 14% środków pomocowych pochodzi z PO Kapitał Ludzki, a 3,5% z PO Innowacyjna Gospodarka. Największa alokacja środków z PO IS występuje w Świnoujściu, Szczecinie, powiecie sławieńskim oraz powiecie szczecineckim. Jeśli zaś chodzi o PO Innowacyjna Gospodarka, to ponad 1/3 środków została zabsorbowana przez podmioty działające w Szczecinie. Drugim po Szczecinie ośrodkiem pozyskującym środki pomocowe w tym programie jest powiat stargardzki. Powiat ten pozyskał prawie 19% środków, jakie zabsorbowało województwo. PO Kapitał Ludzki był absorbowany w miarę równomiernie w poszczególnych

powiatach. Szczecin, choćby z racji potencjału, zabsorbował najwięcej, bo ponad 7% tego funduszu, zaś najmniej Świnoujście – poniżej 1%. PO Pomoc Techniczna odnosi się do projektu „Finansowania kosztów zatrudnienia pracowników Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji Województwa Zachodniopomorskiego” realizowanego przez Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki, a z racji lokalizacji urzędu – przypisany do Powiatu M. Szczecin (patrz tab. nr 3).

Powiaty	PO IiŚ	PO IG	PO KL	PO Pt	RPO WZ	Razem
białogardzki	25 888 267,41	4 599 629,34	40 289 932,54	-	45 422 192,93	116 200 022,22
choszczeński	57 513 375,82	3 472 600,46	36 138 919,96	-	52 303 135,42	149 428 031,65
drawski	60 116 282,32	19 578 197,37	42 336 718,27	-	64 227 498,50	186 258 696,47
goleniowski	316 569 342,67	14 534 756,01	52 057 945,10	-	102 886 338,39	486 048 382,17
gryficki	135 009 692,43	5 123 922,53	42 864 688,61	-	115 161 014,03	298 159 317,60
gryfiński	274 285 353,84	6 125 860,24	40 583 385,64	-	73 891 048,92	394 885 648,64
kamieński	44 259 169,78	8 436 185,49	32 231 296,33	-	78 726 080,23	163 652 731,83
kołobrzesci	301 939 502,15	16 326 946,95	29 544 605,52	-	125 354 646,06	473 165 701,67
koszaliński	60 233 898,22	10 379 416,31	43 455 829,06	-	36 808 650,65	150 877 794,24
łobeski	55 960 287,87	4 847 859,98	43 813 911,55	-	49 065 679,16	153 687 738,56
m. Koszalin	53 623 886,03	17 271 227,48	27 656 626,55	-	214 858 180,24	313 409 920,30
m. Szczecin	648 429 025,68	105 525 971,50	82 223 274,51	8 939 489,62	789 617 183,13	1 634 734 944,45
m. Świnoujście	1 004 480 197,95	499 452,85	9 724 059,94	-	41 827 871,77	1 056 531 582,52
myśliborski	260 266 599,44	1 598 484,15	37 392 880,26	-	32 837 965,61	332 095 929,46
policki	40 194 448,39	20 725 870,27	37 648 109,55	-	80 081 064,39	178 649 492,60
pyrzycki	227 991 130,20	1 005 685,34	34 775 481,32	-	15 491 157,15	279 263 454,01
ślawieński	266 471 036,34	9 731 396,49	32 204 121,93	-	51 038 595,63	359 445 150,38
stargardzki	84 141 961,02	45 238 844,40	56 800 510,52	-	127 481 688,52	313 663 004,46
szczecinecki	311 379 589,11	2 454 472,32	47 115 778,89	-	51 286 371,94	412 236 212,27
świdwiński	34 563 473,32	2 019 416,91	41 230 332,10	-	71 495 988,47	149 309 210,80
wałeccki	88 418 825,96	14 721 275,45	33 561 492,87	-	54 467 226,85	191 168 821,13
projekty ponadlokalne	234 814 233,87	428 143,72	490 060 613,92	-	545 830 747,02	1 217 133 738,53
Razem	4 586 549 579,81	314 645 616,54	1 333 710 514,95	8 939 489,62	2 820 160 325,01	9 064 005 525,93

Tabela 3. Wartość dofinansowania UE wg. podmiotów i programów operacyjnych

Źródło: Raport „Absorpcja środków UE przez samorządy oraz ich jednostki w województwie zachodniopomorskim w latach 2007-2012”, s. 12. (stan na 31.12.2012r).

Wreszcie Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego w największym stopniu lokowany jest w Szczecinie (29% wszystkich środków) oraz w przedsięwzięciach ponadlokalnych (około 20%). Kolejne miejsce pod względem absorpcji środków zajmuje w tym programie Koszalin. Miasto to na prawach powiatu uzyskuje dotacje z RPO na poziomie 215 mln złotych, co stanowi 8% ogółu środków tego programu. W układzie powiatowym największym beneficjentem pomocy UE jest Szczecin i Świnoujście. W przypadku Szczecina ta pozycja wynika z dużego potencjału miasta – stolicy regionu i największego ośrodka gospodarczego Pomorza Zachodniego. Świnoujście swoją pozycję zawdzięcza jednej z największych inwestycji w Polsce związanej z budową gazoportu (prawie 93% wszystkich środków UE pozyskanych w Świnoujściu stanowi ten jeden projekt). Podobnie rzecz ma się w przypadku pozostałych powiatów o najwyższym poziomie absorpcji. Powiaty: sławieński, goleniowski, szczecinecki, gryfiński, kołobrzeski i myśliborski w ponad 66% korzystają z dotacji unijnej w ramach PO IŚ. W większości są to projekty realizowane z listy indykatoryjnej. Nie ma więc tu specjalnej zasługi jednostek samorządu terytorialnego w pozyskiwaniu środków. Środki te zostały przydzielone w drodze dyspozycji centralnej lub regionalnej. Obliczony dla powiatów wskaźnik absorpcji środków unijnych ogółem per capita ujawnia ogromne dysproporcje. Wskaźnik ten dla przodującego Świnoujścia wynosi ponad 25 tys. złotych, ale już tylko 2,3 tys. złotych dla powiatu koszalińskiego. Różnica jest więc ponad 10-krotna. Obliczony wskaźnik absorpcji nie ujawnia specjalnie nowych wzorów zróżnicowania przestrzennego. Powiaty wewnątrz regionu zachodniopomorskiego charakteryzują się wysoką peryferyjnością gospodarczą i komunikacyjną. Pomorze Zachodnie swoje główne ośrodki rozwojowe ma ulokowane na obrzeżach. Sam Szczecin nie posiada centralnego położenia, podobnie obszary nadgraniczne i nadmorskie. Interior nie posiada istotnych ośrodków przemysłowo-usługowych, jest słabo zaludniony, charakteryzuje się niskim kapitałem społecznym, który w dużej mierze wynika z kulturowych pozostałości wieloletniego funkcjonowania na tym obszarze Państwowych Gospodarstw Rolnych. Głównym źródłem dotacji dla samorządu województwa i jego jednostek jest z kolei Regionalny Program Operacyjny. Stanowi on ponad 90% dotacji wśród dotacji uzyskiwanych przez samorząd wojewódzki ogółem. Patrząc z drugiej strony - programów operacyjnych – można wskazać na ich dominujących klientów. Dla PO Infrastruktura i Środowisko głównym klientem jest samorząd gminny (blisko 74% środków), dla PO Innowacyjna Gospodarka głównymi klientami są gminy oraz ich związki. Dla PO Kapitał Ludzki podstawowym klientem jest samorząd powiatowy, a dla Regionalnego Programu Operacyjnego - komunalne związki celowe oraz jednostki samorządu województwa (patrz tab. nr 4).

Gmina	Środki z UE		Ludność	Absorpcja na 1 mieszkańca	
	ogółem	Pozyskane przez JST		Pozyskane przez JST	ogółem
Rewal	36 230 303,67	52 454 207,73	3544	10 223,00	14 800,85
Mielno	30 512 122,99	39 155 468,78	5077	6 009,87	7 712,32
Karnice	22 827 886,87	27 891 173,03	4097	5 571,85	6 807,71
Nowe Warpno	7 371 826,77	16 573 155,55	1641	4 492,28	10 099,42
Kobylanka	17 729 174,91	35 573 401,76	4191	4 230,30	8 488,05
Trzebiatów	70 628 978,22	107 844 321,87	16705	4 228,01	6 455,81
Ostrowice	10 233 018,97	14 268 626,51	2502	4 089,94	5 702,89
Dziwnów	16 442 606,40	37 124 370,74	4131	3 980,30	8 986,78
Wierzchowo	17 088 597,35	40 843 612,29	4458	3 833,24	9 161,87
Gościno	19 643 129,77	73 584 117,21	5255	3 737,99	14 002,69
Ińsko	12 649 216,25	16 197 609,85	3488	3 626,50	4 643,81
Kołobrzeg-miasto	154 456 450,58	251 084 872,15	44991	3 433,05	5 580,78
Stepnica	15 594 408,55	26 666 878,26	4746	3 285,80	5 618,81
Brzeżno	9 163 499,38	16 472 330,88	2798	3 275,02	5 887,18
Węgorzyno	22 279 752,26	33 287 545,28	7397	3 012,00	4 500,14
Cedynia	11 998 991,58	14 438 579,92	4294	2 794,36	3 362,50
Sławoborze	11 445 002,88	34 705 065,50	4262	2 685,36	8 142,91
Kołobrzeg	25 507 672,	79 70 421 320,	16 9825	2 596,20	7 167,56
Golczewo	14 927 075,29	19 237 127,01	6054	2 465,65	3 177,59
Dobra	9 640 072,27 77	15 351 232,	4346	2 218,15	3 532,27
Osina	5 853 798,68	14 209 610, 09	2871	2 038,94	4 949,36
Kamień Pomorski	26 240 460,28	40 689 671,39	14353	1 828,22	2 834,92
Mirosławiec	10 029 049,85	26 035 704,48	5646	1 776,31	4 611,35
Chociwel	10 679 473,34	13 163 913,38	6062	1 761,71	2 171,55
Radowo Małe	6 455 668,17	17 912 669,07	3722	1 734,46	4 812,65
Resko	13 960 992,	19 34 676 038,68	8278	1 686,52	4 188,94

FUNDUSZE STRUKTURALNE UNII EUROPEJSKIEJ JAKO ŹRÓDŁO WZMACNIAJĄCE ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNĄ
WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W LATACH 2004-2014

Świerzno	7 110 173,63	11 468 124,87	4255	1 671,02	2 695,21
Brojce	6 165 090,65	14 218 131,78	3721	1 656,84	3 821,05
Pelczyce	12 870 684,91	35 690 250,81	7980	1 612,87	4 472,46
Stara Dąbrowa	5 713 436,59	27 286 936,18	3602	1 586,18	7 575,50
Międzyzdroje	9 979 982,46	22 070 378,30	6607	1 510,52	3 340,45
Kozielice	3 892 409,48	70 124 317,16	2588	1 504,02	27 095,95
Połczyn-Zdrój	23 773 379,47	32 434 774,58	15867	1 498,29	2 044,17
Kołbaskowo	14 660 065,50	24 659 980,32	10061	1 457,12	2 451,05
Widuchowa	7 941 710,50	10 041 086,05	5542	1 433,00	1 811,82
Maszewo	11 994 549,81	25 278 819,97	8471	1 415,95	2 984,16
M. Koszalin	151 461 960,40	298 325 818,98	106987	1 415,70	2 788,43
Sianów	18 329 142,59	29 538 665,81	13440	1 363,78	2 197,82
Złocieniec	20 074 138,11	32 922 290,17	15363	1 306,65	2 142,96
Rymań	5 348 421,97	18 488 051,34	4137	1 292,83	4 468,95
Sławno	11 238 056,06	18 857 825,94	8885	1 264,83	2 122,43
Bielice	3 696 408,48	69 030 708,97	2977	1 241,66	23 188,01
M. Szczeczin	500 039 962,50	1 630 575 564,11	406307	1 230,69	4 013,16
Gryfino	38 372 400,36	205 386 063,02	31469	1 219,37	6 526,62
Darłowo-miasto	9 307 280,62	17 519 039,41	7677	1 212,36	2 282,02
Warnice	4 335 282,57	7 486 480,57	3585	1 209,28	2 088,28
Dobra (szczecińska)	17 652 690,19	54 764 892,65	15581	1 132,96	3 514,85
Goleniów	37 517 539,64	226 263 174,27	34090	1 100,54	6 637,23
Przelewice	5 595 145,09	27 399 329,41	5189	1 078,27	5 280,27
Karlino	9 672 445,69	40 023 358,73	9183	1 053,30	4 358,42
Barlinek	20 191 167,01	66 445 851,62	19519	1 034,44	3 404,16
Kalisz Pomorski	7 411 456,83	17 537 661,89	7202	1 029,08	2 435,11
Przybiernów	5 161 315,27	9 004 404,68	5194	993,71	1 733,62
Trzcińsko-Zdrój	5 556 650,44	8 162 241,18	5618	989,08	1 452,87
Chojna	13 786 642,63	17 831 512,23	14091	978,40	1 265,45
Człopa	4 838 760,22	10 221 502,70	5072	954,01	2 015,28
Stargard szczeciński	11 073 726,94	51 120 395,69	11673	948,66	4 379,37
Boleszkowice	2 733 136,86	6 400 244,78	2908	939,87	2 200,91
Dębno	19 307 869,14	29 761 611,79	20711	932,25	1 437,00
Ploty	8 422 322,54	35 107 580,69	9052	930,44	3 878,43
Rąbino	3 558 840,62	11 706 299,20	3844	925,82	3 045,34
Recz	5 239 697,72	22 895 016,59	5660	925,74	4 045,06
Szczecinek-miasto	34 599 288,38	92 973 715,69	38174	906,36	2 435,52
Postomino	6 360 440,28	121 944 623,17	7024	905,53	17 361,14
Nowogródek Pom.	2 829 041,46	100 167 623,85	3294	858,85	30 409,11
Sławno-miasto	11 060 966,15	11 969 335,51	13108	843,83	913,13
M. Świnoujście	34 041 434,73	1 054 889 843,88	40765	835,07	25 877,34
Banie	5 134 957,49	100 421 257,51	6377	805,23	15 747,41
Biały Bór	4 193 500,03	55 239 848,43	5297	791,67	10 428,52
Siemyśl	2 887 775,50	9 152 840,22	3702	780,06	2 472,40
Białogard-miasto	18 713 980,66	30 408 010,08	24303	770,03	1 251,20
Drawsko Pom.	12 380 074,94	30 532 266,09	16290	759,98	1 874,30
Malechowo	4 994 479,56	54 762 011,16	6583	758,69	8 318,70
Gryfice	16 812 569,69	51 615 141,48	23476	716,16	2 198,63
Drawno	3 730 860,02	7 474 397,58	5331	699,84	1 402,06
Wałcz	8 442 150,74	19 545 159,79	12528	673,86	1 560,12
Czaplinek	7 722 459,92	25 286 146,17	11670	661,74	2 166,76
Stare Czarnowo	2 432 876,87	10 113 519,01	3781	643,45	2 674,83
Darłowo	8 933 693,99	113 175 172,57	14021	637,17	8 071,83
Moryń	2 694 628,39	5 189 257,20	4331	622,17	1 198,17
Police	23 663 108,42	73 362 582,11	41804	566,05	1 754,92
Bobolice	5 530 763,00	14 769 484,12	9771	566,04	1 511,56
Łobez	8 070 030,42	36 365 392,52	14320	563,55	2 539,48
Ustronie Morskie	2 005 021,60	23 102 677,85	3590	558,50	6 435,29
Białogard	4 247 252,40	13 946 631,66	7732	549,31	1 803,75
Nowogard	13 351 813,43	177 270 175,59	24565	543,53	7 216,37
Świdwin	3 314 624,48	7 707 368,49	6160	538,09	1 251,20
Barwice	4 505 865,26	57 197 716,67	8766	514,02	6 524,95
Dolice	4 142 595,60	15 609 414,28	8079	512,76	1 932,10
Lipiany	3 075 017,60	7 512 084,60	6008	511,82	1 250,35
Dygowo	2 861 471,91	24 017 546,36	5595	511,43	4 292,68
Pyrzyce	9 657 688,56	88 246 851,87	19583	493,17	4 506,30
Choszczno	10 880 245,38	25 877 843,80	22237	489,29	1 163,73
Wałcz-miasto	11 999 361,02	109 817 948,63	25953	462,35	4 231,42
Biesiekierz	2 597 195,79	13 729 984,30	5847	444,19	2 348,28
Mieszkowice	3 199 265,14	6 634 403,97	7327	436,64	905,47

Świdwin-miasto	6 730 661,89	21 428 746,55	15539	433,15	1 379,03
Wolin	5 010 016,72	13 225 236,81	12369	405,05	1 069,22
Suchań	1 707 223,43	4 903 002,26	4322	395,01	1 134,43
Krzęcin	1 488 303,15	26 676 772,56	3775	394,25	7 066,69
Tychowo	2 637 301,15	5 886 645,37	7043	374,46	835,82
Marianowo	1 133 921,21	28 308 571,49	3125	362,85	9 058,74
Manowo	2 323 201,86	3 892 254,15	6422	361,76	606,08
Grzmiąca	1 733 243,43	63 309 291,68	4948	350,29	12 794,93
Będzino	3 166 786,18	13 356 912,57	9368	338,04	1 425,80
Stargard-miasto	23 152 375,73	87 316 058,53	69870	331,36	1 249,69
Borne Sulinowo	3 140 320,97	54 352 518,74	9554	328,69	5 688,98
Dobrzany	1 570 001,47	5 298 317,64	4928	318,59	1 075,15
Szczecinek	3 218 301,54	58 113 457,89	10314	312,03	5 634,42
Świeszyno	1 832 839,43	4 341 741,83	6028	304,05	720,26
Tuczno	1 481 567,13	5 336 948,40	4899	302,42	1 089,40
Polanów	2 208 208,79	6 355 822,88	9096	242,77	698,75
Bierzwnik	1 072 560,21	7 106 205,44	4722	227,14	1 504,91
Myślibórz	4 243 657,69	107 298 961,07	20642	205,58	5 198,09

Tabela 4. Wartość środków UE pozyskiwanych przez gminy województwa zachodniopomorskiego

Źródło: Raport „Absorpcja środków UE przez samorządy oraz ich jednostki w województwie zachodniopomorskim w latach 2007-2012”, s. 12. (stan na 31.12.2012r)

Atrakcyjność inwestycyjna jest jednym z najważniejszych ekonomicznych aspektów rozwoju regionów. Problematyka atrakcyjności inwestycyjnej była dotychczas szeroko badana przez wielu ekonomistów i socjologów. Pojęcie atrakcyjności inwestycyjnej, definiowano jako kombinację korzyści lokalizacji możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej, wynikających ze specyficznych cech obszaru, w którym ma miejsce ta działalność ta miejsce. Korzyści te określane są jako czynniki lokalizacji, a o atrakcyjności danego terenu decyduje ich zestaw. Za sprawą globalizacji dostępność tradycyjnych czynników lokalizacji przedsiębiorstw w skali regionu czy kraju jest zbliżona, niemniej jednak przedsiębiorstwa dokonują wyborów lokalizacyjnych, co świadczy o zróżnicowaniu atrakcyjności inwestycyjnej poszczególnych krajów, regionów i obszarów metropolitalnych. Podejście J.C. Marandona wskazuje na trzy typy lokalizacji postrzeganych przez inwestorów zagranicznych jako atrakcyjnych inwestycyjnie:

- punktowe miejsca lokalizacji: porty morskie, lotniska, parki przemysłowe i ich bliskie otoczenie,
- liniowe miejsca lokalizacji: granice państw, szlaki komunikacyjne (jak podaje B. Domański, ponad 50% inwestycji zagranicznych w Polsce zlokalizowanych jest w odległości 15-30 km od planowanej sieci planowanej autostrad w kraju, również na terenach wiejskich),
- strefowe miejsca lokalizacji: aglomeracje i inne ośrodki miejskie. (B. Domański podaje, że prawie 70% kapitału zagranicznego w przemyśle w Polsce ulokowane jest w największych metropoliach).

Natomiast G. Benko wymienia sześć zewnętrznych czynników lokalizacji decydujących o jej atrakcyjności, odgrywających najważniejszą rolę w procesie wyboru lokalizacji inwestycji wykorzystującej zaawansowane technologie:

- siła robocza (kapitał ludzki),
- uniwersytety i instytucje badawcze,
- uroda pejzażu i warunki życia,
- infrastruktura transportowa,
- usługi i polityczny klimat działalności gospodarczej,
- korzyści aglomeracji.

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową uwzględniając zróżnicowaną grupę determinant, co roku przeprowadza analizy atrakcyjności inwestycyjnej województw i podregionów Polski, z których sporządza raporty odzwierciedlające ranking województw w podziale na najistotniejsze czynniki wpływające na atrakcyjność inwestycyjną w danym regionie; (patz tab. nr 5). Analizy przeprowadzane są poprzez głębokie wywiady oraz ankiety ilościowe, a otrzymane dane służą opracowaniu rankingów województw w zakresach czynników wpływających na dany region w obszarze atrakcyjności inwestycyjnej. Opracowane raporty i analizy skupiają się także na wyodrębnieniu najważniejszych tematycznie sformułowanych zmiennych, jakie mają największe znaczenie w potencjale atrakcyjności inwestycyjnej województw.

Czynniki	Podregiony			Województwa
	przemysł	usługi	zaawansowane technologie	
	Wagi (w proc)			
Dostępność transportowa	20	10	20	20
Koszty pracy	15	15		25
Wielkość i jakość zasobów pracy	40	25	30	
Chłonność rynku zbytu		20	10	15
Poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej	15	10	10	10
Poziom rozwoju infrastruktury społecznej			10	5
Poziom rozwoju gospodarczego	2	5	5	
Stopień ochrony i stan środowiska przyrodniczego	5	7	7	
Poziom bezpieczeństwa powszechnego	3	8	8	5
Aktywność regionów wobec inwestorów				20
Łącznie	100	100	100	100

Tabela 5. Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej i ich znaczenie w rankingach IBnGR

Źródło: Opracowanie IBnGR. Raport atrakcyjności inwestycyjnej za 2014r.

Jednym z warunków koniecznych dla zapewnienia atrakcyjności inwestycyjnej jest dostępność w długim okresie do kapitału finansowego. W tym przypadku dostępność źródeł finansowania podobnie jak sama atrakcyjność inwestycyjna, warunkowana jest m.in. poprzez zmienną, jaką jest lokalizacja. W ramach najbardziej popularnych programów w latach 2004–2013 polscy przedsiębiorcy zawarli 27 tys. umów i otrzymali dofinansowanie w wysokości 27,6 mld złotych. Dzięki otrzymanemu w latach 2007–2013 dofinansowaniu w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka osiągnięto takie efekty jak m.in. wdrożenie 551 nowych technologii, a także 215 wyników projektów B+R. Ponadto, wsparto w ramach „inkubatorów” 972 innowacyjne pomysły oraz wprowadzono 2960 e-usług.

Badanie pozwala na stwierdzenie, że zrealizowane projekty infrastrukturalne mają potencjał, by zrealizował się ten „typowy” schemat pozytywnego oddziaływania infrastruktury na atrakcyjność inwestycyjną gmin. Jednak schemat ten realizuje się w dłuższym okresie, a ponadto dotyczy on przede wszystkim określonego rodzaju gmin (np. gmin podmiejskich, turystycznych). W przypadku gmin typowo rolniczych nie zawsze musi się on zrealizować, choć niewątpliwie i tam projekty infrastrukturalne przyczynią się do poprawy warunków życia, co może skutkować „wytworzeniem” w tych gminach potencjału do rozwoju pozarolniczej działalności i jej późniejszej atrakcyjności.

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się „średnim” ale stabilnym poziomem atrakcyjności inwestycyjnej. W przeprowadzonych badaniach atrakcyjności inwestycyjnej województw i podregionów Polski na przestrzeni lat 2004-2014, prowadzonych przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, województwo zajmuje w 2013 roku siódme miejsce. W 2014 roku, w raportach dotyczących szczegółowych zmiennych, odzwierciedlających potencjał regionu, województwo zachodniopomorskie zajęło trzecie miejsce pod względem dostępności transportowej z wartością 0,53; jedenaste miejsce pod względem zasobów i kosztów pracy z wartością ujemną -0,20 (spadek o 0,03 w stosunku do 2013 roku); w zasobach rynku zbytu województwo miało rangę 8 miejsca z wartością ujemną -0,31; w temacie infrastruktury gospodarczej ranga województwa to 7 miejsce z wartością 0,06 (wzrost o 1 miejsce w stosunku do roku 2013); miejsce siódme z wartością 0,12 odzwierciedla atrakcyjność inwestycyjną; bezpieczeństwo powszechne określone najniżej z wartością -0,23, co daje dziewiąte miejsce; infrastruktura społeczna określona została na miejscu 6 z wartością -0,07. Widać stąd, że wiele trzeba jeszcze zrobić w celu dalszego zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej województwa i pełnego wykorzystania bogatych warunków zachęcających prywatnych przedsiębiorców do inwestowania (patrz tab. nr 6).

Województwo	Wartość wskaźnika syntetycznego w 2010r.	Pozycja w rankingu 2010r.	Wartość wskaźnika syntetycznego w 2011r.	Pozycja w rankingu 2011r.	Wartość wskaźnika syntetycznego w 2012r.	Pozycja w rankingu 2012r.	Wartość wskaźnika syntetycznego w 2013r.	Pozycja w rankingu 2013r.	Wartość wskaźnika syntetycznego w 2014r.	Pozycja w rankingu 2014r.
śląskie	0,81	1	0,90	1	0,86	1	0,85	1	0,85	1
mazowieckie	0,50	3	0,61	2	0,66	2	0,46	3	0,55	2
dolnośląskie	0,61	2	0,56	3	0,46	3	0,50	2	0,46	3
małopolskie	0,42	4	0,34	4	0,26	5	0,34	4	0,39	4
wielkopolskie	0,30	5	0,29	5	0,33	4	0,32	5	0,32	5
pomorskie	-0,04	8	0,17	7	0,12	7	0,21	6	0,18	6
zachodniopomorskie	0,29	6	0,17	6	0,18	6	0,18	7	0,12	7
łódzkie	-0,03	7	-0,05	8	0,08	8	0,07	8	0,10	8
opolskie	-0,08	9	-0,19	11	-0,19	10	-0,09	9	-0,11	9
kujawsko-pomorskie	-0,23	11	-0,14	9	-0,09	9	-0,17	10	-0,17	10
lubuskie	-0,09	10	-0,15	10	-0,12	11	-0,23	11	-0,25	11
podkarpackie	-0,39	12	-0,39	12	-0,24	12	-0,40	12	-0,36	12
świętokrzyskie	-0,51	14	-0,41	13	-0,52	15	-0,45	14	-0,39	13
warmińsko-mazurskie	-0,43	13	-0,44	14	-0,48	14	-0,44	13	-0,52	14
lubelskie	-0,57	15	-0,60	15	-0,46	13	-0,52	15	-0,55	15
podlaskie	-0,58	16	-0,68	16	-0,58	16	-0,63	16	-0,61	16

Tabela 6. Zmienne atrakcyjności inwestycyjnej województwa zachodniopomorskiego na tle innych województw w latach 2004-2014

Źródło: Opracowanie IBnGR (dostęp 10.11.2015r).

Wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²	Ludność w tyś.	Ludność na 1 km ²	Wskaźnik urbanizacji	Współczynnik aktywności zawodowej w %	Wskaźnik zatrudnienia w %	Stopa bezrobocia w % (BAEL)	PKB na 1 mieszk.	Wartość dodana brutto w % usługi	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszk.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł.
dolnośląskie	7	5	4	2	10	8	9	2	16	2	3
kujawsko-pomorskie	10	10	9	9	8	11	14	10	10	14	12
lubelskie	3	8	12	14	4	7	13	15	3	13	9
lubuskie	13	15	14	7	12	10	4	9	14	10	14
łódzkie	9	6	5	6	2	3	8	6	11	3	8
małopolskie	12	4	2	13	5	5	9	7	4	9	5
mazowieckie	1	1	3	5	1	1	1	1	1	1	1
opolskie	16	16	11	12	13	9	3	11	13	11	7
podkarpackie	11	9	7	16	11	15	16	16	7	7	15
podlaskie	6	14	16	8	5	5	9	14	5	12	11
pomorskie	8	7	6	4	7	4	6	5	6	5	4
śląskie	14	2	1	1	14	12	6	4	15	6	2
świętokrzyskie	15	13	10	15	8	13	15	12	9	16	13
warmińsko-mazurskie	4	12	15	10	16	16	12	13	8	15	16
wielkopolskie	2	3	8	11	3	2	2	3	12	8	10
Zachodniopomorskie	5	11	13	3	15	14	5	8	2	4	6

Tabela 7. Ranking województw w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gus.gov.pl (18.11.2015r).

W województwie zachodniopomorskim gminy wiejskie i miejsko-wiejskie pozyskane środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej przeznaczyły przede wszystkim na inwestycje infrastrukturalne. Gminy miejsko-wiejskie przekazały na ten cel aż 96,7% pozyskanych środków, natomiast gminy wiejskie – 86,7%. W gminach miejsko-wiejskich drugim, najbardziej popularnym celem finansowania z wykorzystaniem funduszy unijnych była ochrona przyrody i ekorozwój (21,7% środków). Natomiast w gminach wiejskich, w większości środki kierowano na tematy przeciwdziałania bezrobocia i rozwój przedsiębiorczości. Wydatkowano odpowiednio po 13,3% środków unijnych. Interesujący jest fakt, że gminy wiejskie nie pozyskały żadnych środków na rozwój przedsiębiorczości. Województwo zachodniopomorskie na tle pozostałych województw Polski w rankingu najlepszych gospodarczo województw plasuje się na przeciętnej pozycji, zajmując pozycję w granicach 9 miejsca (patrz tab. nr 7).

Podsumowanie

Województwo zachodniopomorskie, jako średnio rozwijający się region naszego kraju, ukierunkować się powinno na bezpośrednich inwestycjach zagranicznych, będących nie tylko wsparciem w racjonalizowaniu wykorzystania dostępnych zasobów ludzkich, ale także nośnikiem nowoczesnych myśli organizacyjnych, marketingowych i produkcyjnych, sprzyjając dyfuzji innowacji dla całego regionu zachodniopomorskiego. Stan wdrażania środków strukturalnych przez podmioty działające na terenie województwa zachodniopomorskiego jest mało wybijający się na przestrzeni 10 lat. Osiągnięte pozycje mieszczą się w średnim segmencie w skali kraju. Potencjał jaki posiada województwo zachodniopomorskie (geograficzne, historyczne, kulturowe) nie jest do końca wykorzystany przez instytucje, a to z kolei wpływa na wysokość i jakość absorbowanych środków Unii Europejskiej. Niska stabilność władzy, szczególnie nasilona w biednych wiejskich gminach regionu, jest częstym powodem niskiej atrakcyjności inwestycyjnej. Powtarzająca się taka sytuacja w wielu subregionach województwa powoduje zaniżanie poziomu rozwoju całego województwa w skali kraju. Rekomendacją jest zwiększenie i zawężenie współpracy subregionalnej między podmiotami publicznymi i prywatnymi, w celu uzyskania większego stopnia pozyskiwania i wdrażania funduszy na terenach wiejskich i ubogich województwa zachodniopomorskiego. Znaczną pomocą byłoby uruchomienie przez Państwo szczególnych instrumentów finansowych gminom, które są na krawędzi wypłacalności i mimo wielu potrzeb inwestycyjnych z tytułu niewypłacalności są niezdolne do aplikowania o środki strukturalne. Powstałe już mechanizmy typu SSW, ZIT lub Kontrakty Samorządowe w większości będą ukierunkowane do większych miast, a mniejsze ośrodki zostaną na tym samym poziomie rozwoju co dotychczas. Taka sytuacja w dalszym ciągu nie podniesie województwa zachodniopomorskiego w rankingu atrakcyjności inwestycyjnej Polski. Największe potrzeby w dalszym ciągu są na terenach wiejskich, popegeerowskich, w których gminy wiejskie nie mają za dużo instrumentów umożliwiających absorpcję funduszy. W 90% środki UE wdrażane są w dużych miastach, których stać na uprzednie, często wielomilionowe finansowanie inwestycji i późniejsze oczekiwanie na ich refinansowanie przez narzędzia Unii Europejskiej.

“The EU structural funds as a source of enhancing the investment attractiveness of West Pomeranian Province in the years 2004-2014”

Summary:

By joining the European Union, Poland has been acquired by Objective 1 Community regional policy supporting the development and structural adjustment of underdeveloped regions. This goal is achieved by the structural funds and the cohesion fund. The task of Structural Funds is to support the restructuring and modernization of the economies of EU countries. In this way it affects on increasing economic and social cohesion of the Union. The funds are directed to those economic sectors and regions which no financial aid are unable to match the average economic level in the EU. Structural policies and funds to help governments and regional authorities of less developed regions in solving their most important economic problems.

Keywords: structural funds, investment attractiveness, village